




slovenija
magyarország
hrvatska

Provođenje projekta su-financira
Europska Unija u okviru INTERREG IIIA
Programa susjedstva Slovenija –
Mađarska – Hrvatska 2004 - 2006

DinaRis

Priprema prijedloga zajedničkog plana upravljanja risom

Rezultati 1. radionice
Mašun, 11. i 12. 6. 2007.
Pripremila: Aleksandra Majić Skrbinšek



Republika Slovenija
Služba Vlade Republike Slovenije
za lokalno samoupravo in
regionalno politiko



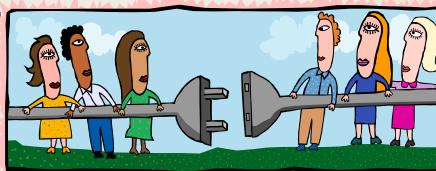
Republika Hrvatska
Ministarstvo financija

Prisutni:

Ime, priimek	Organizacija
1. MILJENKO GAŠPARAC	N.P. „RISUJAK“
2. SONJA POZHAN BIETAJE	ZRSUN
3. HUBERT PETIČ NIN	BF, BIOLOGIJA
4. DAMJAN VRČEK	ZRSUN
5. TOMAŽ SKRBINŠEK	UM-L), BF, BIOLOGIJA
6. TOMISLAV GOMERČIĆ	VETERINARSKI FAK., ZAGREB
7. MIHA KROFEL	UM-L), BF, BIOLOGIJA
8. IASNA JEREMČ	DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE, ZAGREB
9. DAMIR PROKOPOVIĆ	H.S. UČ.P. DELNICE
10. DARIO HAJNARIĆ	H.S. UČ.P. DELNICE
11. IVAN KOS	BF, JADRICCIJA
12. SONJA DESNICA	DŽEP
13. HANNA SINDIČIĆ	VETERIN. FAK.
14. Zoran Dančič	" "
15. ĐURO HUBER	VET. FAK. ZC
16. JOSIP KUSNIK	VET. FAK.
17. ANITON MARINČIĆ	ZGS-LPH „Jelen“
18. ALEKSANDRA MAJIĆ SKRBINŠEK	BF
19. JANA KUS VEENLIET	ZAVOD SYMBIOSIS
20.	
21.	

Cilj procesa

- Na temelju konsenzusa pripremiti prijedlog zajedničkog slovensko - hrvatskog plana upravljanja risom, koji će biti prihvatljiv za obje države.



3

Dnevni red:



1. Upoznajmo se.
2. Prezentacije.
3. Partneri i interesi.
4. Definiranje ciljeva / osnovnih principa.
5. Prednosti i izazovi zajedničkog upravljanja risom.
6. Akcijski plan.
7. Ocjena uspješnosti radionice.

4

Prezentacije



- **Projekt DinaRis (Aleksandra Majić Skrbinišek),**
- **Upravljanje risom u Hrvatskoj (Sonja Desnica),**
- **Upravljanje risom u Sloveniji (Ivan Kos),**
- **“Guidelines for population level management plans for large carnivores” (Đuro Huber).**

5

Partneri i interesi

- **Mogu li projektni partneri (Slo: Društvo Dinaricum, Biotehnološki fakultet, ZGS, Zavod Symbiosis, ZRSVN, LZS; Hrv: Veterinarski fakultet, DZZP, HŠ UŠP Delnice, NP Risnjak) sami pripremiti dobar prijedlog zajedničke strategije?**



6

Partneri i interesi (2)

- Dogovoreno je da ćemo na slijedeću radionicu pozvati predstavnike slijedećih organizacija:
 - MOP, ARSO, MKGP, KGZS, Veterinarski fakultet (Ljubljana), Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice, Zveza društev rejcev drobnice Slovenije, Združenje občin Slovenije, Ministarstvo Kulture (Zaštita prirode), Županijski lovački savez, MPŠVG (Lovstvo), Zelena akcija, JU Priroda, Eko Kvarner, Ured za gospodarstvo (P.-g. županija), PMF, Šumarski fakultet.
 - i pojedince: Alojzije Frković i Janez Čop.

7

Radimo konstruktivno i učinkovito:

- poštivanje tuđih ideja,
- izražavanje svih ideja,
- upotrebljavanje ideja ostalih,
- svačiji doprinos je jednakovrijedan,
- rad u manjim skupinama.



8


U zaštiti risa trenutno: (odnosi se na stanje populacije)

Gubimo  Pobjeđujemo



9

Obrazloženje



- 1
 - Moramo nešto napraviti, sada nije niti dobro niti loše.
 - Sada moramo napraviti korak prema pobjedi.
- 2
 - Stanje se pogoršava posljednjih deset godina, ali nije još kritično.
 - Problem genetike.
 - Trend je bio u padu, posljednje tri godine je stabilan.
 - Sada možemo nešto napraviti – još nije sve izgubljeno.
 - Ne znamo dovoljno – znamo da je ris prisutan na Dinari i u BiH.

10

Obrazloženje (2)



- 3
 - Ako sve bude prepušteno samo sebi, izgubiti ćemo.
 - Problem je zakonodavstvo (koncesije).
 - Genetika.
 - Nema reprodukcije.
 - Niska brojnost.
 - Svjedoci smo izumiranju risa.
 - Smrt svake jedinke je katastrofična.
 - Smrtnost (ilegalni odstrel) risova zbog manje divljači, pasa lutilica i više vukova.
 - Zakonska zaštita nije dovoljna.
 - Potrebno je nešto aktivno napraviti.
 - Nemamo FCS ("favourable conservation status").
 - Nemamo dovoljno € za temeljita istraživanja.
 - Smrtnost u prometu.
 - Genetika.
 - Stavovi lokalnog stanovništva – misle, da je ris alohtona vrsta.
 - Odnos javnosti je negativan.
 - Stanište za plijen risa (posebno za srne).
 - Vuk je konkurent.
 - Javnost i donosioci odluka se ne brinu za risa.
 - Risa je reintroducerala lovačka organizacija, a danas ih nema na radionici.

11

Zašto nam je potrebno zajedničko upravljanje?

Sudionici radionice su, podijeljeni u 4 manje skupine, definirali razloge i zapisali ih na kartice. Kartice smo nakon toga razvrstali po temama.

1. **Mala populacija i prostor:**
 - Stanište je u pojedinačnim državama premaleno za viabilnu populaciju.
 - Populacija je mala (brojčano i prostorno).
 - Jednaka ugroženost na obje strane.
2. **Zajednički prostor i populacija:**
 - Risovi ne poznaju granice.
 - Zajednički prostor i zajednička (jedna) populacija.
 - Životni prostor risa i njegovog plijena se nalazi u obje države.
 - Dijelimo jednu populaciju.
3. **Očuvanje populacije:**
 - Očuvanje populacije.
4. **Usklađeno djelovanje:**
 - Da akcije na obje strane vode istom cilju.
 - Oblikovanje zajedničkih interesa.
 - Prihvatanje usklađenog zakonodavstva (koji utječe na populaciju).
 - Djelovanje na jednoj strani neće dati rezultate ako ne bude djelovanja i na drugoj strani.
 - Zajednička odgovornost (stanje u Hrvatskoj može utjecati na stanje u Sloveniji, i obrnuto).

12

Zašto nam je potrebno zajedničko upravljanje? (2)

1. **Razmjena iskustava:**
 - Razmjena iskustava – pozitivnih i negativnih.
 - Iskustva iz jedne države se mogu upotrijebiti u drugoj.
 - Razmjena iskustava i posljedično bolje rješavanje problema.
2. **Dobrosusjedski odnosi:**
 - Poticanje političke suradnje.
3. **Primjer dobre prakse:**
 - Suradnja može biti primjer dobre prakse drugim državama.
4. **Međunarodni zahtjevi:**
 - Međunarodni zahtjevi.
 - Zato što EU zahtjeva to od nas.
5. **Glas naroda:**
 - Zajedničko zastupanje lokalnih (slovenskih i hrvatskih) interesa (karakteristika) u EU.
 - Kritična masa zainteresirane javnosti.
6. **Istraživanje i praćenje populacije:**
 - Jedinствена metodologija.
 - Sinergistički učinak istraživanja i proučavanja.
 - Praćenje i istraživanje populacije je potpuno samo kada obuhvaća cijelu populaciju.
 - Zajednički monitoring i istraživanje = bolji rezultati.

13

Koji su izazovi zajedničkog upravljanja?

Sudionici radionice su, podijeljeni u 4 manje skupine, su definirali razloge i zapisali ih na kartice. Kartice smo nakon toga razvrstali po temama.

● = najvažniji razlog.

● = najvažniji razlog na kojeg mogu osobno utjecati.

• USPOSTAVLJANJE VIABILNE POPULACIJE.

1. Genetika

- = 3 • Utvrđivanje genetske variabilnosti.
- = 5 • Moguća povećana homozigotnost populacije.
- Zauzeti stav prema naseljenoj / autohtonoj populaciji (genetika, doseljavanje?).

2. Gospodarenje divljači

- = 12 • Isto stanište ali različiti zahvati u populaciji plijena.
- = 3 • Koordinirano gospodarenje s plijenom.

3. Provođenje zahvata

- = 0 • Usklađeno provođenje konkretnih aktivnosti iz strategije na terenu.
- = 3

4. Uspostavljanje zajedničkog monitoringa populacije

- = 0 • Uspostavljanje zajedničkog monitoringa populacije.
- = 2

14

Koji su izazovi zajedničkog upravljanja? (2)

Sudionici radionice su, podijeljeni u 4 manje skupine, su definirali razloge i zapisali ih na kartice.

Kartice smo nakon toga razvrstali po temama.

● = najvažniji razlog.

● = najvažniji razlog na kojeg mogu osobno utjecati.

- = 0
- = 5
- = 3
- = 0
- = 0
- = 4
- = 0
5. **Uključivanje javnosti**
 - Aktiviranje svih sudionika pri upravljanju risom.
 - Nezainteresiranost javnosti.
 - Otpor javnosti.
 - Otpor pojedinih interesnih skupina.
 - Komunikacija između interesnih skupina.
 6. **Lovačko zakonodavstvo**
 - Razlike u lovačkom zakonodavstvu (lovne koncesije u Hrvatskoj negativno utječu na zaštitu risa).
 7. **Štete**
 - Različito utvrđivanje šteta koje počine zvjeri (vještaci).
 - U Slo Dinaridima je dobro.
 - Uzgoj stoke sitnog zuba i divljači.
 8. **Politika**
 - Politička nezainteresiranost.
 - Prihvatanje strategije na političkoj razini u obje države.
 - Politički konsenzus.
 - Politički animozitet – međusobna netrpeljivost slovenskih in hrvatskih političara i nespremnost na suradnju.

15

Koji su izazovi zajedničkog upravljanja? (3)

Sudionici radionice su, podijeljeni u 4 manje skupine, su definirali razloge i zapisali ih na kartice.

Kartice smo nakon toga razvrstali po temama.

● = najvažniji razlog.

● = najvažniji razlog na kojeg mogu osobno utjecati.

- = 1
- = 0
- = 2
- = 0
- = 0
- = 0
- = 9
- = 0
9. **Financiranje**
 - Osiguravanje dugoročnog financiranja upravljanja.
 10. **Cjelovitost staništa**
 - Osiguranje povezanosti staništa.
 11. **Drugi susjedi**
 - Uključivanje BiH i Italije.
 12. **Ilegalni odstrjel**
 - Smanjiti ilegalni odstrjel (i plijena i risa).

16

1. Genetika

Sudionici radionice su predložili rješenja.

1. Izraditi PVA ("Population viability analysis).
2. Skupiti i analizirati genetske uzorke.
3. Širenje ideje o mogućoj potrebi za dodatnom reintrodukcijom.
 - Reintrodukcija je zadnji korak (moramo se uvjeriti da je nužna).
 - Ideja bez stajališta?!
 - Da li i iz koje populacije?
 - Imamo karpatsku populaciju.
4. Razmjena uzoraka.
5. Upotreba jednakih metoda.



17

2. Gospodarjenje plijenom

Sudionici radionice su predložili rješenja.



1. Nastaviti podupirati niske odstrjelne kvote u Hrvatskoj.
2. Utjecati na MOP, da bdiju nad gospodarjenjem divljači (nacrtom odstrjela).
3. Utjecati na korisnike prostora da ne diraju pronađene lešine divljači.
4. Utjecaj na strukturu odstrela.
5. Osigurati mir u prirodi.
6. Uključiti utjecaj risa na plijenske vrste pri planiranju odstrela.
 - Utjecaj svih velikih zvijeri.
7. Kako se računa veličina matičnoga fonda?

18

3. Provođenje zahvata i uspostavljanje zajedničkog monitoringa

Sudionici radionice su predložili rješenja.

1. Priprema zajedničkih protokola i zajedničke baze podataka.
2. **POPULACIJA RISA:** zajednički pratiti rasprostranjenost (znakovi prisutnosti), mortalitet (broj, uzroci, zdravstveni status, morfologija i biometrija, uzorci) i natalitet (broj mladunaca i broj legla).
3. **POPULACIJE PLIJENA:** zajednički bilježiti lovnu statistiku i mortalitet, koristiti jednake metode (znanstvene) – brojnost, gustoća, trend.
4. **TELEMETRIJA:** životni prostor, struktura plijena, kompeticija (kleptoparazitizem), aktivnost.
5. Zajedničke akcije monitoringa.

19

4. Uključivanje javnosti

Sudionici radionice su predložili rješenja/ akcije.

1. Anketa (stajališta i znanje).
2. Uključivanje svih interesnih skupina u proces izrade prijedloga zajedničke strategije.
3. Uključivanje javnosti u provođenje akcija.
4. Veća pozitivna prisutnost risa u medijima (ris – nacionalni ponos, edukativni TV program o velikim zvijerima).
5. Promotivni materijali (letci, brošure, poster, internet, film, majice, suveniri).
6. Edukacija ciljnih skupina.
 1. Vrtići (lutkarske predstave, slikovnice, puzzle).
 2. Škole (edukativni alati/kitovi, predavanja, škola u prirodi).
 3. Izlet za novinare.
 4. Dan (zaštite) risa.
 5. Uključivanje javnih ličnosti (“ambasadori”).
 6. Okrugli stolovi s interesnim skupinama (lovci).
 7. Suradnja s ključnim predstavnicima lokalnih skupina.

20

Akcijski plan

Što?	Tko?	Kada?
Napisati rezultate radionice	Aleksandra Majić Skrbinšek	14 dana
Organizirati 2. radionicu	Magda Sindičić	1. tjedan srpnja (3. i 4. srpnja)
Prevesti rezultate radionice na hrvatski	Magda Sindičić	14 + 5 dana
Pripraviti izjavu za javnost	Magda i Aleksandra	4 dana
Organizirati tiskovnu konferenciju	Magda i Aleksandra	Na 2. radionici (Risnjak).